VESPUTIUS. DE ORA ANTARCTICA

ARGENTINE.

1505

GAUDEO

John Carter Brown.

VESPUTIUS, De ora Antarctica per regem Portugallie pridem inventa, 4to, *fine copy, in mor. extra, by Hayday, impression Argentine per Mathiam Hupfuff,* 1505

This edition of the first letter of Vesputius to Lamertio de Medicis is of the greatest rarity. It consists of six leaves, and is in black letter. There is a large wood cut on the title, the upper part of which represents the American savages, and the lower part the flee of Vesputius.

BOUND BY HAYDAY

Tracts No. 7.

Sabin 99332

De ora antarctica per regem Portugallie pridem inuenta.

Pl. 33. No. 60.

1505.

JOHN CARTER BROWN

¶ M. Ringmannus Phileſius. V.
Jacobo Bruno ſuo Achati. S.p.d.

Cecinit in Eneide Virgilius noſter, extra ſydera iacere tellurẽ extra anni ſoliſq; vias: vbi celifer atlas, axem hũero torquet ſtelſis ardẽtib⁹ aptum. Quam rem ſi quis forte miratus fuit hactenus: deſinet certe identidem facere. vbi leget attentius que Albericus veſputius magni vir ingenij nec minoris experientie de populo Auſtrum verſus ſub Antarctico quaſi polo degente primus non falſo prodidit. Gentem eſſe ait (vt ex ipſo intelliges) nudã prorſus: et que ſuorum hoſtium trucidatorum. nõ ſolũ (vt Carmanni Indie ꝑl's) capita regi offert. ſed ipſis quidẽ interfectis inimicis cupidiſſime ſolet veſci. Libellũ ipſum Alberici caſu nobis per oblatum pellegimus in tranſcurſu. et ſingl'a ferme ad Ptolomeum (cuius tabulas vt noſti non verſamus nunc indiligenter) comparauim⁹. Subindeq; de inuenta nuper illa orbis ora breue quidem. ſed nõ minus coſmographicũ luſimus poematulum q; poeticum. Jd tibi mi Jacobe tanq; alteri Egoni mittimus legendum vnacum libello: vt me tui non eſſe immemorẽ cognoſcas. Vale curſim Argentine ex ſcholis nr̃is kal. Auguſti Anno M. d. v.

¶ De terra ſub cardine Antarctico per regem Portugallie pri/dem inuenta. M. Ringmanni Phileſij Carmen.

Rura papyriferus qua irrorat pinguia Sirus
  Et faciunt Lune ſtagna profunda niues
Ad dextram montes ſunt. Ius/Danchis/quoq; Maſcha
  Illorum Ethiopes inferiora tenent
Aphrica conſurgit quibus e regionibus aura
  Afflans cum Lybico feruida regna notho
Ex alia populo Vulturnus parte calenti
  Indica veloci per freta calle venit
Subiacet hic aequo noctis Taprobana circo
  Baſſaq; Praſodo cernitur ipſa ſalo
Ethiopes extra terra eſt Baſſamq; marinam
  Non nota e tabulis o ptolomee tuis
Corrigeri Zenith cui fertur tropicus hirci
  Huic multe comes eſt eiaculator aque
At procul Antarcto tellus ſub cardine quedam eſt
  Tellus/quam recolit nuda caterua virum
Hanc/quem clara tenet nunc Portugallia regem:
  Inuenit miſſa per vada claſſe maris
Et quid? plura: ſitum gentis moreſq; reperte
  Iſte hic perparua mole libellus habet
Candide ſincero capias hunc pectore lector
  Et lege non naſo Rhinocerontis. Vale.

Albericus veſputius Laurentio pe tri de medicis ſalutē plurimā dicit.

SUperioribus dieb⁹ ſatis ample tibi ſcripſi de
reditu meo ab nouis ill' regiōib⁹:q̄s et claſſe ⁊
impēſis.et mādato iſti⁹ ſereniſſimi Portugal
lie regis ꝑqueſiuim⁹ ⁊ inuenimus quaſq; no/
uum mundū appellare licet. Qn̄ apd̄ maiores
noſtros nulla de ipis fuerit habita cognitio.⁊
audientib⁹ oibus ſit nouiſſima res. Etenim hec
opinionē noſtroꝝ antiquoꝝ excedit:cum illo/
rū maior pars dicat vltra lineā equinoctialē
et verſus meridiē nō eſſe ꝯtinentē.ſ; mare tm̄ qd̄ atlanticū vocauere
et ſiq̄ earū ꝯtinentē ibi eſſe affirmauerūt/eā eē terrā habitabilē m'tis
rōnib⁹ negauerūt. S; hanc eoꝝ opinionē eſſe falſam/et veritati oīno
cōtrariā hec mea vltima nauigatio declarauit:cū in partib⁹ illis me
ridianis ꝯtinentē inuenerim freq̄ntiorib⁹ populis ⁊ animalib⁹ habi
tatam/q̄ȝ noſtram Europam/ſeu Aſiam vel Africam . et inſuper ae
rem magis temperatū et amenum/q̄ȝ in quauis alia religione a no/
bis cognita:prout inferius intelliges. vbi ſuccincte tantū rerum ca
pita ſcribemus.et res digniores annotatione et memoria/que a me
vel viſe vel audite in hoc nouo mundo fuere:vt infra patebit.

Proſpero curſu q̄rtadecima men
ſis Maij Milleſimoquingenteſimoprimo receſſimus ab Olyſipo
mandante p̄fato rege cū tribus nauib⁹ ad inq̄rendas nouas regio/
nes verſus auſtrū Uiginti menſib⁹ ꝯtinenter ad meridiē nauigātes
abeundo terras ꝑluſtrando/et redeundo. Cuius nauigationis ordo
talis eſt. Nauigatio noſtra fuit ꝑ inſulas fortunatas ſic olim dictas
nunc aūt appellant' inſule magne Canarie/que ſunt in tertio clima
te:⁊ in confinib⁹ habitati occident'. Inde ꝑ oceanū/totū littus afri/
cum:et partem ethiopici ꝑcurrim⁹ vſq; ad promontoriū ethiopū/ſic
a Ptolomeo dictū:qd̄ nunc a nr̄is appellat' Caput viride.⁊ ab ethio
picis Beſeghice. et regio illa Mandinga gradib⁹.14.intra torridā
zonam a linea equinoctiali verſus ſeptemtrionē/q̄ a nigris gentib⁹ ⁊
popul' habitat'. Ibi reſumpt' virib⁹/⁊ neceſſarijs noſtre nauigationi
extulimus anchoras.⁊ expādim⁹ vela ventis.et noſtꝝ iter ꝑ vaſtiſſi/
mū oceanū dirigentes v'ſus Antarticū parumper ꝑ occidentē inflexi/
mus per ventum/qui Aphricus dicit'. et a die q̄ receſſimus a dicto

promontorio duum mēnſiū:et trium dierū ſpacio nauigauimus an
teq̄ꝫ vlla terra nobis appareret. In ea aūt mariꝫ vaſtitate quid paſſi
fuerimus/q̄ naufragi pericula: ꝛ q̄ corpis incōmoda ſuſtinuerimus:
q̄buſqꝫ anxietatibꝫ animi laborauimus. exiſtimatiōi coꝝ relinq̄. qui
multaꝝ rerū experientia optime norūt/q̄d ſit incerta q̄rere. et que an
ſi ſint ignrantes inueſtigare. ꝛ vt vno vbo vniuerſa pſtringā ſcies qꝫ ex
diebꝫ ſexagintaſeptē quibꝫ nauigauim⁹ ꝯtinuos. quadragintaq̄ttuor
habuimus cū pluuia/tonitruis ꝛ coruſcationibꝫ. ita obſcuros vt ne
qꝫ ſolem in die: neqꝫ ſerenū celum in nocte nūq̄ꝫ videremus. Quo fa
ctum eſt vt tātus in nob inceſſerit timor: qꝫ pene iam oēm vite ſpem
abieceram⁹ In his aūt tot tantiſqꝫ pcell' maris: ꝛ celi placuit altiſſio
nobis corā monſtrare ꝯtinentē. ꝛ nouas regiones/ignotūqꝫ mūdū: ꝛ
Quibꝫ viſis tanto perfuſi fuim⁹ gaudio/q̄ntūquiſqꝫ cogitare poteſt.
ſolere his accidere. q ex varijs calamitatibꝫ ꝛ aduerſa fortuna ſalutē
conſecuti ſunt. Die autem ſeptima Auguſti milleſimo quingēteſimo
in ipſaꝝ regionū littoribꝫ ſubmiſimus anchoras: g̃tias agentes deo
noſtro ſolenni ſupplicatiōe. atqꝫ vni⁹ miſſe cantu cū celebritate. Ibi
eam terrā cognouimus nō inſulā. ſed ꝯtinentē eſſe. quia ꝛ longiſſimis
pducit littoribꝫ nō ambientibꝫ eam. ꝛ infinitiꝫ habitatoribꝫ repleta ē.
Nam in ea innūeras gentes ꝛ populos ꝛ oīm ſilueſtriū aialiū gnā:
que in noſtris regionibꝫ reperiunt. Inuenim⁹ ꝛ multa alia a nobis
nunq̄ꝫ viſa/de quibꝫ ſingulis longū eſſet referre. Multa nob dei cle/
mentia circūfulſit: qñ illis regionibꝫ applicuim⁹. nam ligna defece/
rant ꝛ aqua. pauciſqꝫ diebꝫ in mari vitam pferre poteram⁹. Ipſi ho
nor ꝛ glīa ꝛ gratiarum actio.

Conſilium cepimus nauigandi

ſcd̄m huius cōtinentis littus verſus orientē nunq̄ꝫ illius aſpectum
relicturi. M oxqꝫ illud tamdiu pcurrimus qꝫ puenim⁹ ad vnū angu
lum: vbi littus verſurā faciebat ad meridiē. ꝛ ab eo loco vbi primum
terram attigim⁹ vſqꝫ ad hūc angulū fuerūt circa trecente leuce in hu
ius nauigatiōis ſpacio pluries deſcendim⁹ in terrā/ꝛ amicabil'r cū
ea gente ꝯuerſati fuim⁹/vt infra audies. Oblitus fuerā tibi ſcribere
qꝫ a pmontorio Capitis viridis vſqꝫ ad p̄ncipiū illi⁹ ꝯtinentiꝫ fuūt cir
ca ſeptingente leuce: q̄uis exiſtimē nos nauigaſſe pluſq̄ꝫ mille octin
gentas partim ignrantia locoꝝ ꝛ naucleri: ptim tempeſtatibꝫ ꝛ ventiꝫ
impediētibꝫ noſtꝝ rectū iter/et impellentibꝫ ad freq̄ntes verſutias.
Qd ſi ad me ſocij animū non adieciſſent. cui nota erat coſmog̃phia
nullus erat naucleruſ ſeu dux nauigatiōis. qui ad q̄ngentas leucas
noſceret vbi eſſemus. Eramus eñ vagi ꝛ errantes. ꝛ inſtrumēta tan
tūmodo altitudinū corpoꝝ celeſtiū nob ad amuſſim veritatē oſten/
derunt ꝛ hi fuere. Quadrās et aſtrolabiū: vti oēs cognouere. Hinc

deinceps me multo ſunt bonore pſecuti. Oſtendi eñ eis qđ ſine co/
gnitiõe marie carte nauigãdi diſciplina mag calebam ꝙ oẽs Nau/
cleri totius orbis. Nam hi nullã hñt noticiã niſi eoꝝ locoꝝ q̃ ſepe na
uigauerũt. Ubi aũt dictus angulꝰ terre mõſtrauit nob verſurã litto
ris ad meridiẽ cõuenimꝰ illud pter nauigare. ꝛ iuquirere qđ in illis
regionibꝫ eẽſſet. Nauigauimꝰ aũt ſcđm littus circa ſexcentas leucas
et ſepe deſcendimus in terram: ꝛ colloquebamur ꝛ cõuerſabamur cũ
earum regionũ colonis/et ab eis fraterne recipiebamur. ꝛ ſecũ qñqꝫ
morabamur q̇ndecim vel viginti dies cõtinuos amicabilr̃ et hop.ſ
tabiliter. vt inferius intelliges. Noue iſtius ꝯtinentis pars eſt in tor
rida zona vltra lineam equinoctialẽ verſus polum Antarcticũ. naꝫ
eius principiũ incipit in octauo g̃du vltra ipſaꝫ lineã eq̇noctialem/
Scđm huiꝰ littus tãdiu nauigauimꝰ/ꝙ pretergreſſo capricorni tro/
pico inuenimꝰ polũ Antarcticũ cũ illo eoꝝ orizonte altiorẽ quinq̃/
ginta g̃dibꝫ. Fuimuſqꝫ ꝓpe ipſiꝰ Antarctici circulũ ad g̃dꝰ decẽ et ſe/
ptem ſemis. ꝛ qđ ibi viderim ꝛ cog̃uerim de natura illaꝝ gẽtiũ. deqꝫ
eaꝝ moribꝫ/et tractabilitate. de fertibilitate terre. de ſalubritate aeris
de diſpoſitiõe celi/corporibuſqꝫ celeſtibꝫ. ꝛ marie de ſtellꝭ fixis octaue
ſphere nũꝙ a maioribꝫ nr̃is viſis: aut ꝯtractatis inceps narrabo.

PRimum igitur quo ad gentes

Tantam in illis regionibꝫ gentis multitudinẽ inuenimꝰ.
quantã nemo dinũerare poterat (vt legiẽ in Apocalipſi)
gentem deo mitẽ atqꝫ tractabilem. Omnes vtriuſqꝫ ſexus incedunt
nudi. nullã corpis partẽ operientes: ꝛ vti ex ventre mr̃is ꝓdeũt. ſic
vſqꝫ ad mortẽ vadũt. Corpora eñ habẽt magna q̃drata/bñ diſpoſita
ac ꝓportionata. ꝛ colore declinãtia ad rubedinẽ. Qđ eis accidere pu
to. quia nudi incedẽtes tinganẽ a ſole. Habent ꝛ comã amplam ꝛ ni
gram. Sũt in inceſſu ꝛ ludis agiles ꝛ liberales. atqꝫ venuſta facie.
quã tamẽ ipſimet ſibi deſtruũt. Perforant eñ ſibi genas ꝛ labra et
nares ꝛ aures. Neqꝫ credas foramia illa eſſe parua/aut ꝙ vnum tm̃
habeant. Uidi eñ nõnullos hñtes in ſola facie ſeptẽ foramia. quoꝝ
quodlibet capax erat vniꝰ pruni. obturãt ſibi hec foramina cum pe/
tris ceruleis/marmoreis/criſtallinis/ꝛ ex alabaſtro pulcherrimis. et
cum oſſibꝫ candidiſſimis/ꝛ alijs rebus artificioſe elaboratis ẜm eoꝝ
vſus. Quod ſi videres rem tã inſolitã ꝛ monſtro ſimilẽ. hominẽ ſcꝫ
habentẽ in genis ſiue maxillis ſolum. et in labris ſepteni petras. qua
rum nõnulle ſunt longitudĩs palmi ſemis. nõ ſine admiratiõe eſſes:
Sepe eteni conſideraui et iudicaui ſeptem tales petras eſſe ponder

vnciarum ſexdecim/preter quod in ſinglis auribꝫ trino foramine ꝑ/
foratis tenent alias petras pendentes in annulis. ⁊ hic mos ſolꝰ eſt
virorum. Nam mulieres nō ꝑforant ſibi faciem/ſed aures tm̄.

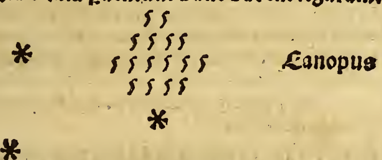
Alius mos eſt apud eos ſatis enormis/⁊ preter omnē humanam
crudelitatē. Nam mulieres eoꝝ cū ſint libidinoſe/faciūt intumeſcere
maritoꝝ inguina in tātā craſſitudinē, vt deformia videāt̄ ⁊ turpia:
et h̄ quodā eaꝝ artificio/et mordicatiōe q̄rundā animaliū venenoſo
rum. Et huius rei cauſa multi eoꝝ amittūt inguina que illis ob de/
fectum cure fraceſcunt/⁊ reſtant eunuchi. Non habent pannos neqꝫ
laneos/neqꝫ lineos/neqꝫ bombicinos. quia nec eis indigent. nec ha/
bent bona propria/ſed omnia cōmunia ſunt. viuunt ſimul ſine rege.
ſine imperio. et vnuſquiſqꝫ ſibiipſi dominus eſt. Tot vxores du/
cunt quot volunt. et filius coit cū matre/et frater cum ſorore. ⁊ ꝓmꝰ
cum prima. ⁊ obuius cū ſibi obuia. Quotiens volunt matrimonia
dirimunt. ⁊ in his nullū ſeruant ordinē. Preterea nullū habent tem/
plum/ et nullā tenēt legem. /neqꝫ ſunt ydolatre. Quid vltra dicam? vi
uunt ſm naturā. ⁊ epicuri potius dici poſſunt q̄ ſtoici. Non ſunt int̄
eos mercatores neqꝫ cōmertia rerū. Populi inter ſe bella gerūt ſine
arte/ſine ordine. Seniores ſuos quibuſdā contionibus iuuenes fle/
ctunt ad id qđ volunt/et ad bella incēdunt/in quibꝫ crudeliter ſe mu
tuo interficiunt. et q̄s ex bello captiuos ducunt nō coꝝ vite ſed ſui
victus cauſa occidendos ſeruant. nam alij alios/et victores victos
comedūt. ⁊ int̄ carnes hūanas eſt eis cōmunis in cibis. Huiꝰ au
tem rei certior ſis. quia iam viſum eſt patrē comediſſe filios ⁊ vxorē
et ego hoiem noui quē ⁊ allocutus ſum/q̄ plus q̄ ex trecentis huma
nis corporibꝫ ediſſe vulgabat̄. Et item ſteti vigintiſeptem diebus in
vrbe q̄dam. vbi vidi per domos humanā carnē ſalſam/contignatio/
nibus ſuſpenſam. vti apud nos moris eſt lardū ſuſpendere ⁊ carneꝫ
ſuillam. Plus dico. ipſi admirant̄ cur nos nō comedimꝰ inimicos
noſtros/⁊ eorū carne nō vtimur in cibis/quā dicunt eſſe ſaporoſiſſi/
mam. Eorum arma ſunt arcus et ſagitte. et quādo properant ad bel
la nullam (ſui tutandi gr̄a) corporis partē operiūt/adeo ſunt et in h̄
beſtijs ſimiles. Nos q̄ntū potuimus conati ſumus eis diſſuadere/⁊
ab his prauis moribꝫ dimouere. qui ⁊ ſe eos dimiſſuros nob̄ ꝓmiſe/
runt. Mulieres (vt dixi) et ſi nude incedant ⁊ libidinoſiſſime ſint. ea
rum tamen corpa habent ſatis formoſa ⁊ munda. neqꝫ tam turpes
ſunt/q̄ntū quis forſan exiſtimare poſſet. quia (quoniā carnoſe ſunt)
minus apparet earum turpitudo. que ſcꝫ ꝑ maiori p̄te a bona corpo
rature qualitate operta eſt. Mirum nob̄ viſum eſt q̄ inter eas nulla
videbat̄ q̄ haberet vbera caduca. ⁊ q̄ parturierāt vteri forma ⁊ cōtra
ctura nihil diſtinguebant̄ a v̄ginibꝫ. et in reliq̄s corpoꝝ partibꝫ ſimi
lia videbant̄. que ꝓpter honeſtatē conſulto pretereo. Quando ſe ebri/

ſtianis iungere poterant:nimia libidie pulſe/omnē pudiciciā ꝯtami
nabāt. Viuūt annis centū quinꝗginta/ꝛ raro egrotāt. ꝛ ſi quā aduer
ſam valitudinē incurrūt/ſeipos cum ꝗbuſdā herbaꝝ radicibꝫ ſanāt:
Hec ſūt ꝗ notabiliora apō illos cognoui. Aer ibi valde tēperatꝰ ꝛ
bonus.et vt ex relatiōe illoꝝ cogſcere potui. nūꝗ ibi peſtis aut egro
tatio aliqua/que a corrupto prodeat aere.ꝛ niſi morte violēta moriā
tur/longa vita viuūt.credo quia ibi ſemꝑ perflant venti auſtrales/ꝛ
maxime quē nos Eurum vocamus :/qui tal' eſt illis/ꝗlis nobis eſt
aquilo.Sunt ſtudioſi piſcature:ꝛ illud mare piſcoſum eſt.ꝛ omī ge/
nere piſciū copioſum.Non ſunt piſcatores.puta quia cū ibi ſint mul
ta aīaliū ſilueſtriū gn̄a:et maxie leonū ꝛ vrſoꝝ ꝛ innūerabiliū ſerpen
tum, aliarumqꝫ horridarū/atqꝫ deformiū beſtiaꝝ/ꝛ etiā cū ibi lōge:
lateqꝫ pateant ſilue.et immēſe magnitudinis arbores: non audent
nudi/a tqꝫ ſine regminibꝫ:et armis tantis ſe diſcriminibꝫ exponere.

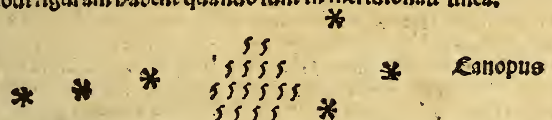
Regionū illaruꝫ terra valde fertil'

eſt et amena:multiſqꝫ collibus ꝛ montibꝫ/ꝛ infinit' vallibꝫ/atqꝫ maxi
mis fluminibꝫ abūdans. ꝛ ſalubribꝫ fontibꝫ irrigua.ꝛ latiſſimis ſiluis
et denſis vixqꝫ penetrabilibꝫ omniqꝫ feraꝝ gn̄e plenis copioſa.Arbo
res maxime ibi ſine cultore ꝑueniūt.Quaꝝ multe fructꝰ faciunt gu
ſtui delectabiles .et hūanis corꝑibꝫ vtiles.nōnulle ꝟo contra.ꝛ nulli
fructus ibi his nr̄is ſunt ſimiles.Gignunt' ꝛ ibi innūerabila genera
herbarū ꝛ radicū ex ꝗbꝫ panē ꝯficiūt ꝛ optima pulmētaria. Habēt
et mlta ſemia his nr̄is oino diſſiłia. Nulla ibi metalloꝝ gn̄a habent'
preter auri:cuiꝰ regiones ille exuberant.licꝫ nihil ex eo nobiſcū attu/
leriīꝰ in hac ꝑma nr̄a nauigatiōe. Id nob' notū fecere incole ꝗ affir/
mabāt in mediterraneis magnā eē auricopiā.ꝛ nihil ab eis extima/
ri/vł' in ꝑcio haberi. Abūdāt margarit'/vti alias tibi ſcripſi. Si ſin/
gula ꝗ ibi ſunt cōmemorarer.et de numeroſis aīaliū generibꝫ coꝝūqꝫ
multitudine ſcribere vellē/res eēt oino ꝑlixa ꝛ immēſa.Et certe cre/
do ꝙ Plinius noſter milleſimā ꝑtem nō attigerit gener' pſitacoꝝ.reli
quarū auium/necnō ꝛ animaliū que in hiſdem regionibꝫ ſunt/cum
tanta facierū atqꝫ coloꝝ diuerſitate.qđ ꝯſumare picture artifex Po
licletus in pingendis illis deficeret.Omnes arbores ibi ſunt odora
te:et ſingule ex ſe gūmū vel oleum vł' liquorē aliquē emittunt.Quo
rum ꝓprietates ſi nobis note eſſent nō dubito.ꝗn hūanis corporibꝫ
ſaluti forent.Quarum ſitus (vt dixi) eſt ad meridiem in tanta aeris
temperie.ꝙ ibi neqꝫ hyemes gelide neqꝫ eſtates feruide vnꝗ habētur.
Celum et aera maxia parte anni ſerena ſūt.ꝛ craſſis vaporibꝫ inania
Pluuie ibi minutim decidūt/ꝛ tribus vel ꝗttuor horis durant/atqꝫ
adīn ſtar nimbi euaneſcūt.Celum ſpecioſiſſimis ſignis ꝛ figur' orna

tum eſt. in quo annotaui ſtellas circiter viginti tante claritatꝫ/quāte aliquā vidim⁹ Venerē et Iouem. Harū ⁊ motus ⁊ circuitiones conſideraui earūq; peripherias et diametros geometricis methodis dimenſus fui. easq; maiorꝫ magnitudis eſſe dep̄hendi. Vidi in eo celo tres canopos. duos quidē claros. tertiū obſcurū. Polus antartic⁹ nō eſt cū Vrſa maiore ⁊ minore. vt hic noſter videt̄ articus. nec iuxta eum ꝯſpicit̄ aliq̄ clara ſtella. ⁊ ex his que circū eum breuiore circuitu ferunt̄ tres. ſunt hn̄tes Trigoni Orthogoni Schema. quarū dimidia peripherie diametr⁹ gdus habet nouem ſemis: Cum his orientibus a leua conſpicit̄ vnus Canopus albus eximie magnitudinis. que cum ad mediū celum ꝑueniunt hanc habent figuram.

Poſt has veniūt alie due/quaꝝ dimidia peripherie diametrus gradus habet duodecim ſemis. et cū eis ꝯſpicit̄ alius Canop⁹ albus. His ſuccedunt alie ſex ſtelle formoſiſſime ⁊ clariſſime int̄ omnes alias octaue ſphere/que in firmamenti ſuperficie dimidiam hn̄t peripherie diametrū graduū triginta duoꝝ. cum his peruolat vnus canopus niger immenſe magnitudis cōſpiciunt̄ in via lactea. et huiuſmodi figuram habent quando ſunt in meridionali linea.

Multas alias ſtellas pulcherrimas cognoui. quarū motus diligenter annotaui. et pulcherrime in quodā meo libello graphice deſcripſi in hac mea nauigatiōe. Hunc aūt in p̄ſentiarū tenet hic Sereniſſim⁹ Rex/ quē mihi reſtiturū ſpero. in illo emiſpherio vidi res philoſophoꝝ rōnib⁹ nō ꝯſentientes. Iris alba circa mediā noctem his viſa eſt nō ſolum a me ſed etiā ab omib⁹ nautꝫ. Similr̄ plu ries nouam lunam vidimus eo die quo ſoli coniūgebatur ſinigulis noctibus in illa celi parte diſcurrunt innumeri vapores et ardentes faces. Dixi pauloante in illo emiſpherio: quod tamē proprie loquendo non eſt ad plenū hemiſpheriū in reſpectu noſtri. quia tamē accedit ad huiuſmodi formam/ſic illud appellari licuit.

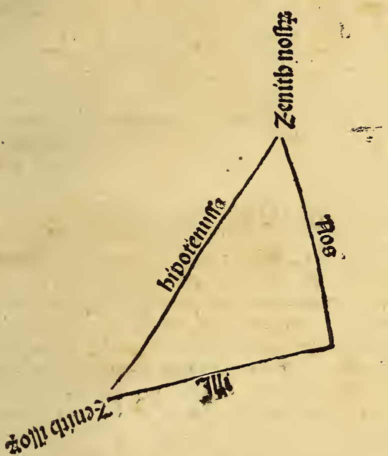
Igitur vt dixi ab Olyſippo. vnde digreſſi ſumus. qđ ab linea equinoctiali diſtat ḡdibꝫ trigintanoue⁊ ſemis nauigauimus vltra lineā eq̄noctialē ꝑ q̄nq̄ginta ḡdus qui ſimul iuncti efficiūt gradꝰ circiter nonagīta: q̄ ſūma eā quartā partē obtineat ſummi circuli ſm verā menſure rōnē ab antiq̄s nob̄ traditam. manifeſtū eſt nos nauigaſſe quartā mūdi partē. Et hac ratiōe nos Olyſippum habitātes circa lineā equinoctialē gradu trigeſimo nono ſemis in latitudine ſeptētrionali ſumꝰ ad illos qui ḡdu q̄ngenteſimo habitāt vltrā eandē lineā in meridionali latitudie angulariē gradꝰ q̄nq̄ in linea trāſuerſali: et vt clariꝰ intelligas: Perpēdicularis linea/ quā dū recti ſtamꝰ a puncto celi immināte vertici nr̄o depēdet in caput noſtꝝ: illis depēdet in latꝰ ⁊ in coſtas. Quo fit vt nos ſimꝰ in linea recta: ipſi vero in linea tranſuerſa. et ſpecies fiat trianguli orthogoni. cuius vicem linee tenemꝰ cathete. ipſi aūt Baſis et hipotenuſa a nr̄o ad illoꝝ ꝓtendiť verticē: vt in figura patꝫ. Et hec de Coſmographia dicta ſufficiant.

Hec fuerūt notabiliora que viderim in hac mea vltima nauigatione quā appello diē tertiū. Nam aliꝗ duo dies fuerūt due alie nauigatiōes q̄s ex mādato Sereniſſimi hiſpaniaꝝ Regis feci verſus occidentē. in q̄bꝫ ānotaui mirāda ab illo ſublimi oīm creatore deo nr̄o ꝑfecta reꝝ notabiliū Diarium feci. vt ſi q̄n mihi ociū dabiť poſſim omnia hec ſingl'aria/ atq̄ȝ mirabilia colligere. et vel Geographie: vel Coſmogr̄phie librū ꝯſcribere: vt mei recordatio apđ poſteros viuat. ⁊ oīpotentis dei coḡcaſť tā imēſum artificiū in ꝑte priſcis ignotū. nob̄ aūt cognitū. Oro itaq̄ȝ clemētiſſimū deum/ q̄ mihi dies vite ꝓroget: vt cū ſua bona gr̄a/ atq̄ȝ aīe ſalute huiꝰ mee volūtatis optimā diſpoſitionē ꝑficere poſſim. Alios duos dies in ſanctuariꝗs meis ſeruo: ⁊ reſtituēte mihi hoc ſereniſſimo Rege diem tertiū patriā ⁊ quietē repetere conabor. vbi ⁊ cū peritis ꝯferre: ⁊ ab amicis id opus ꝑficiendum confortari/ et adiuuari valeam.

A te veniā poſco Si nō vltimā hanc meam nauigationē ſeu potiꝰ vltimū diē tibi nō tranſmiſi: vti poſtremis meis lr̄is tibi pollicitꝰ fuerā. Cauſam noſti q̄m necdū ab h̄ ſereniſſimo rege Archatipū habere potui. Mecū cogito adhuc efficere q̄rtū diem/ ⁊ h̄ ꝑtracto: ⁊ iā mihi duaꝝ nauiū cū ſuis armamētis ꝓmiſſio fcā eſt: vt ad ꝑq̄rendas nouas regiōes ꝓplus meridiē a latere orientis me accingā ꝑ ventū qui Africus đr. In quo die multa cogito efficere in dei laudē. ⁊ huiꝰ regni vtilitatē ⁊ ſenectutis mee honorem. et nihil aliud expecto/ niſi huius ſereniſſimi Regis conſenſum. Deus id ꝑmittat/ quod melius eſt. quid fiet intelliges

EX Italica in Latinam linguã iocundus interpres hanc ep̃l'am vertit. vt latini omnes intelligant q̃ multa miranda indies reperiant/et eorum cõprimatur audacia. qui Celum et maieſtatẽ ſcrutari: ⁊ plus ſape q̃ liceat ſape volunt. qñ a tanto tempore quo mundus cepit ignota ſit vaſtitas terre. et que contineãtur in eo.

Laus Deo.

Et ego Johãnes michaelis clericus

Uibergenſis dioceſ: publicus ſacra auctẽ Ap̃lica notariꝰ: pñs ⁊ pſonaliter fui Rhome in palacio ſctiſſimi dñi noſtri Julij pape. ij. in ꝯſiſtorio publico: Dum et qñ oratores regis Portugallie fecerim prefato ſanctiſſimo dño Julio obedientiã. et inter cetera/de ⁊ ſup iſta terra/vt premittitꝰ/nouiter inuenta: quod pñti meo cyrogṽpho ꝓteſtor.

Impreſſum Argentine per Mathiam hupfuff. M. vᶜ. v.

H 505
V58d5
[F]